

Asia: VN/36398/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen köyhyiden vastainen verkosto EAPN-Fin:

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Suomen Köyhyiden vastainen verkosto EAPN-Fin kiinnittää lakiluonnoksessa huomiota kansalaisen yksityisyyden suojaan ja oikeuteen saada palvelua yhdenvertaisesti itselle sopivalla tavalla.

Lausuntoluonnoksessa ehdotetaan merkittäviä laajennuksia Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuksiin. Kelan toiminnassa käsitellään usein kansalaiselle arkaluontoisia asioita kuten terveydentilaa ja elämäntilannetta. Tiedonsaantioikeuksien laajentaminen ei saa rikkoa kansalaisen yksityisyyden suojaa. Asiakkaalla tulee olla oikeus tietää ja hänelle on selvitettävä asioinnissa käytetyt tietolähteet.

Esityksessä ehdotetaan, että Kela voisi siirtää tehtäviinsä liittyviä avustavia tehtäviä yksityisille tahoille. EAPN-Fin katsoo, että Kelan asiakkaan tietosuoja ei saa vaarantua ja hänen henkilökohtaisia tietojaan tai tunnuksiaan ei saa päätyä ulkopuolisille toimijoille. On riski, vaikka jakaisi rutiininomaisia tehtäviä, antaa yksityisen tahon käsiteltäväksi kansalaisten sosiaaliturvaan liittyviä päätöksiä henkilötunnuksineen. Vastuu on aina Kelalla/valtiollisella toimijalla. Elämme ajassa, jossa kyberhyökäykset ovat jo arkea.

Digitaalisen viestinnän ensisijaisuudesta

Lausuttavaa olevassa esitysluonnoksessa esitetään myös Kelalle nykyistä laajempaa mahdollisuutta päätösten sähköiseen tiedoksi antamiseen, jolloin päätöksen sähköinen tiedoksianto ei edellyttäisi enää asianosaisen nimenomaista suostumusta.

EAPN-Fin on erittäin huolestunut digitaalisen viestinnän ensisijaisuudesta. Ongelman muodostaa se, että kaikilla ei ole varaa hankkia tarvittavia laitteita ja yhteyksiä, joilla hoitaa asioitaan. Vahvaan

tunnistautumiseen tarvittavia pankkitunnuksia ei ole ja ulkomaalaistaustaisena niitä on myös vaikea hankkia. Palveluissa oleva kieli ei ole aina helposti ymmärrettävää ja asiakas voi esimerkiksi etuutta hakiessaan laittaa rastin väärään ruutuun. Myös osaamisen puute sekä mahdolliset aisti- tai muut terveydelliset ongelmat voivat ehkäistä, ettei omatoiminen asiointi digilaitteilla onnistu.

Paikallisia toimipisteitä ja asiakastyöntekijöiden määrää on karsittu ja jäljellä olevien toimipisteiden aukioloaikoja supistettu. Myös puhelin- ja tapaamisaikoja on rajattu.

Suomen Akatemian v. 2024 julkaiseman selvityksen (Digitalisaatio, työn murros ja sosiaaliturva) mukaan 17 prosenttia aikuisväestöstä tarvitsee apua, jotta digitaalisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmien käyttö on heille mahdollista. Erityisen suuri avuntarve on ikääntyneillä.

EAPN-Fin katsoo, että Kelan palveluissa on turvattava riittävät lähipalvelut sekä mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin myös muilla tavoilla kuin digivälineillä. Digisyrjäytyneisyys julkisissa palveluissa tulee ehkäistä.

Kilgast Eija

Kirkkopalvelut ry - Suomen köyhyyden vastaisen verkoston EAPN-Fin
puolesta: Eija Kilgast, verkoston sihteeri ja Leena Valkonen, viestintä
koordinaattori. www.eapn.fi